

L'escriptora escocesa Ali Smith és la protagonista d'un dels grans fenòmens literaris anglosaxons dels darrers temps, una tetralogia titulada amb cadascuna de les estacions de l'any que pren el pols al món d'avui en dia. Entre nosaltres, la publica Raig Verd. Per **Toni Mata i Riu**

Llibres

MIG ANY AMB ALI SMITH

És el món en què vivim: la foto de la teva cara pot ser que no sigui vàlida per fer-te el passaport si una mica de serrell et tapa el front o els ulls no queden perfectament alineats amb no se sap quina estricta, absurda, incomprendible i geomètrica normativa. És el món en què vivim, ple de tanques i intolerància, de gent que no s'escolta, d'empatia al cubell de les escombraries, de cridar l'odi a la cara de l'altre i incriminar-lo, exigir-li que se'n vagi a casa seva. «Go home!». Elisabeth Demand, a la finestreta de correus, es pregunta «com pot ser que un tros de paper imprès serveixi per confirmar la identitat d'una persona?».

Qui és l'Elisabeth? Ara hi anem. Però responguem abans qui és l'Ali Smith: no caldria fer-ne gaire presentacions perquè fa dies que la podem llegir en català. Però la seva darrera proesa mereix que ens aturem un instant. Després del referèndum del Brexit (23 de juny del 2016), i amb la urgència del moment, l'escriptora nascuda l'any 1962 a la localitat escocesa d'Inverness va publicar *Autumn*, que entre nosaltres va treure Raig Verd, el setembre de l'any passat, amb el títol obvi de *Tardor*. Fa un parell de mesos, el segell que dirigeix Laura Hueriga va editar la segona part de la tetralogia, *Winter / Hivern*. I encara falta aparèixer en la nostra llengua *Spring i Summer* (aquesta, en l'anglès original, va sortir el darrer estiu).

El quartet estacional d'Ali Smith ha impactat en la literatura britànica amb quatre novel·les, quatre històries, que parlen del present sociopolític i les crisis que ens assetgen, però també de qüestions capitals per a l'autora com el temps i la relació que hi mantenim les persones, els corrents de fons de la societat que condicionen la nostra vida i l'essència mateixa de l'existència humana. Després de publicar *Com ser-ho alhora i l'accidental*, *Tardor* i *Hivern* refermen entre el públic de casa nostra la consideració de primera figura de què ja gaudeix Ali Smith en el panorama literari anglosaxó.

Elisabeth Demand. Historiadora de l'art, de petita va fer amistat amb en Daniel, un lletrista de cançons, i el vincle, interromput, revifa ara que ella ja és adulta i ell és en una residència, somnolent, apagat. Viatjant endavant i enrere en el temps, conduint a batzegades l'espectador per diferents moments de la vida de l'Elisabeth, visitem paisatges de la història de l'Anglaterra recent que han configurat una idiosincràsia reflectida en el Brexit. De Christine Keeler, la protagonista femenina de l'afer Profumo -un escàndol diplomàtic de gran ressò que va tenir lloc el 1963-, a la figura desconeguda de la pintora Pauline Boty, pràcticament l'única representant britànica del pop-art.

I després de la tardor arriba l'hivern, les fulles ja premsades al terra per infinitud de peus que les han trepitjat en aquests mesos d'entretemps esperant el refugi acollidor de la llar per Nadal. A l'entorn de la taula, dues germanes antitètiques: la Sophie, dona de negoci d'èxit, i l'Iris, activista antinuclear,

TIM DUNCAN

Ali Smith és una de les autores britàniques més reconegudes dels darrers anys

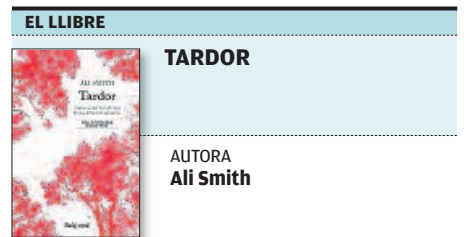
DUES NOVEL·LES PREMIADES

► El 2020 està sent un any molt estrany per al món del llibre: castigat a no poder muntar Sant Jordi, on es va celebrar, però que en cap cas va substituir, ni de bon tros, la gran diada del 23 d'abril. I, malgrat tot, el públic lector està responent i les llibreries poden treure una mica el cap enmig dels efectes de la pandèmia. Per a l'editorial Raig Verd, la tardor ha portat la bona notícia de la concessió del Premi Llibreter a *Tardor*, una obra que quan va sortir en anglès ja va ser finalista del Man Booker Prize. Qui sap el recorregut que farà entre nosaltres *Hivern*, però a Gran Bretanya i els Estats Units va obtenir la condició de Llibre de l'Any per a diversos diaris quan es va publicar el 2017. The Times, The Guardian, The Observer, The Daily Telegraph, Evening Standard i The New York Times el van escollir entre la resta de novel·les publicades. A més, va ser finalista del British Book Award, del Llibre de l'Any de Ficció i del Prize Orwell for Political Writing. Els lectors catalans ja poden gaudir i jutjar l'obra per si mateixos.

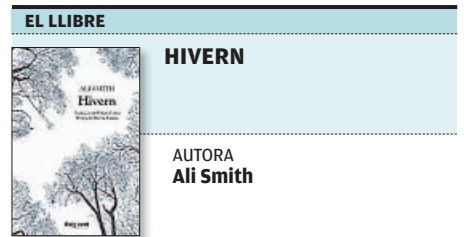
activista antitot. El fill de la primera, l'Arthur, que té un blog de relats sobre natura, porta a casa per festes la Lux, una jove croata sense gaire futur (almenys immediat), a la qual coneix a la parada de l'autobús i a qui paga mil lliures per ser la seva parella aquests dies. I és ella, la immigrant, la que relliga aquest poti-poti d'actituds que col·li-deixen en l'àpat nadalenc, durant unes jornades de presumpta bonhomia familiar.

De *Tardor*, la crítica es va afanyar a dir que era la primera novel·la post-Brexit. Per-

què rere la prosa poètica d'Ali Smith, rere les imatges suggeridores i a voltes oníriques, fantosiques, que habiten a l'interior del relat, hi ha l'exposició d'una realitat cruel: el triomf d'una postura aïllacionista. Populista, xenòfoba, de mirada curta. A les dues novel·les hi ha política, molta política. «Però què farà el món, senyora Cleves, diu la Lux, si no podem resoldre el problema dels milions i milions de persones que no tenen cap casa on anar o que tenen cases que no són prou bones, de cap altra manera

EL LLIBRE
TARDOR
AUTORA
Ali Smith
RAIG VERD. 240 PÀGINES. 19 EUROS

EL LLIBRE
HIVERN
AUTORA
Ali Smith
RAIG VERD. 20 EUROS. 240 PÀGINES

que dient-los que se'n vagin i construïnt tanques i murs?». No cal ni dir què va votar la Sophie i què va votar l'Iris, oi?

A les dues entregues que ja tenim l'oportunitat de llegir en català hi batega l'anhel de revelar aquesta fractura que porta una societat com l'anglesa a trencar amb Europa després d'una votació de resultat molt i molt igualat. Però la crisi social i política que posa de manifest de manera clamorosa el Brexit no és sinó puntualment explícita: ni a *Tardor* ni a *Hivern* hi trobarem llargues dissertacions ni feixugues escenes d'esgrima dialèctica sinó pinzellades. El Brexit i tota la brutícia que el fa surar és una remor somorta fins que la marea alta acaba inundant el dia a dia dels personatges. Fins que la mare de l'Elisabeth decideix que ja n'hi ha prou de filferades i comença a llençar-hi objectes d'antiquari.

Ja som a Sant Esteve, la Lux i l'Art parlen. I surt a la conversa Samuel Johnson, l'autor del primer diccionari de la llengua anglesa. «No en Boris. El contrari d'en Boris. Un home interessat en els significats de les paraules, no el que té uns interessos que deixen les paraules sense significat». Clatellada! El to de l'Ali Smith no és en absolut pamfletari perquè no cal escriure un míting per defensar la causa justa de la humanitat, però és innegablement compromès.

El temps passa i no hi podem fer res. Després de la tardor ve l'hivern, les nostres vides van fent via arrossegant la memòria i en algun punt del camí hem d'afrontar el llegat que ens xiuxieja a l'orella, un brunzit que podem tapar amb soroll, però que hi és. El pòsit que instal·la en el present els assumptes sense resoldre del passat. El Daniel i l'Elisabeth, la Sophie i l'Iris. El temps passa i juga amb nosaltres: com podem refer els vincles deteriorats, els malentesos, els recels i la mandra? Perquè el temps és així de tossut i capriciós: sembla que ens vol imposar el seu dictat. I no hi ha millor manera de plantar-li cara que replegar el fil per fer el cabdell cada cop més gruixut. Només així podem assumir el pes de l'herència. Són dies de tardor, aviat arribarà l'hivern.